MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Vasemmisto ja ay-väki haukkovat vieläkin hämmentyneenä henkeä kehysriihen päätöksistä. Kuinka tässä näin pääsi käymään?

ILTALEHTI PÄÄKIRJOITUKSESSAAN

Katastrofi lähellä sote-uudistuksessa

Suomen poliittinen historia tuskin tuntee toista yhtä huonosti ja sekavasti valmisteltua uudistusta kuin kuntauudistus ja siihen liittyvä sosiaali- ja terveysalueiden remontti eli sote ovat.

Hallituksen viimeisin päätös vesittää sote-uudistusta valmistelleen asiantuntijaryhmän esitys lienee vertaansa vailla oleva päätös. Sote-uudistuksessa on nyt jouduttu täydellisen sekoomuksen ja epätietoisuuden valtaan. Kukaan enää tiedä, mistä oikein on kysymys.

Hallituksella on ehtinyt olla sote-uudistuksessa jo kaikki mahdolliset kannat.

Aluksi hallitus pani roskakoriin pitkään valmistellun Paras-hankkeen ja päätti piirtää kuntakartan uusiksi. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen tuli mukaan tähän harjoitukseen.

Karttaharjoituksen mukaan Suomen kuntarakenne piti runnata nopeassa tahdissa sellaiseksi, että Suomeen jäisi vain noin 50 kuntaa. Myöhemmin kuntien lukumäärä nostettiin ”noin sataan”.

Kokoomus ajoi kuntien pakkoliitoksia, mutta joutui tinkimään, kun hallituskumppani SDP pani jarrut päälle. Karttaharjoitus ehti suututtaa kuntapäättäjät ja kapinan kärjessä oli monta vauraan maaseutukunnan kokoomustaustaista kunnanjohtajaa.

Kun karttaharjoitus oli karahtanut kiville, sitä päätettiin vauhdittaa menemällä latvasta puuhun. Hallitus päätti lakkauttaa sairaanhoitopiirit ja rakentaa tilalle jonkinlaisen hallintohimmelin, jossa perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon järjestäminen olisi jaettu kuntien ja alueiden kesken uudella tavalla. Päätös mykisti asiantuntijat.

Tässä vaiheessa hallitus perui jälleen päätöksensä ja asetti asiantuntijatyöryhmän, jonka piti tehdä esitys sote-palvelujen järjestämisestä. Maan parhaista asiantuntijoista koottu komitea esitti yksimielisesti maan jakamista 34 sote-alueeseen.

Esitys pysyi hengissä pari päivää, kun hallitus lyttäsi sen. Sekä pääministeri, valtiovarainministeri että sosiaaliministeri ilmoittivat, että alueita tuleekin ”noin parikymmentä”. Noin kahdestakymmenestä lakkautetusta sairaanhoitopiiristä on siis edetty noin kahteenkymmeneen sote-alueeseen.

Asiantuntijat mykistyivät uudelleen.

Kansanterveyslaitoksen entinen pääjohtaja Jussi Huttunen sanoo, että asiantuntijoiden sivuuttaaminen on aivan käsittämätöntä (HS 26.3.2013). Huttunen toteaa, ettei ole 40-vuotisen uransa aikana nähnyt mitään vastaavaa ja pelkää sotkun johtavan katastrofiin.

Jopa uudistuksesta vastaavan sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö sanoo, että kukaan virkamiehistä ei nyt hahmota, mikä tilanne on. Valmistele siinä sitten jotain.

Hallituksen käsittämättömän sekoilun tekee käsitettäväksi se, että nyt pyritään kaikin keinoin pelastamaan hallituksen kasvot. Sen vuoksi ensin piirretään kuntien rajat ja sitten terveydenhuoltojärjestelmä pakotetaan siihen. Lasku lähetetään veronmaksajille.

Ajatuksena on keskittää kaikki toiminnot jokaisessa maakunnassa aluekeskukseen. Isäntäkunta-mallia viedään läpi nyt väkisin. Tapa on sama, jolla siirtomaaisännät piirsivät Afrikan kartan.

Sote-uudistus koskee kunnallista päätöksentekoa ja myös kuntien itsehallintoa syvällisellä tavalla. Kun kuntauudistus aiotaan nyt viedä läpi pakkokeinoin, on sillä ilman muuta seurauksensa maan tulevaan sisäpolitiikkaan.

Gallupin mukaan (MTV3 25.4.2013) kunnanjohtajista peräti 89 prosenttia on sitä mieltä, että sote-uudistus on hoidettu erittäin tai melko huonosti.

Kaikkia ei voi miellyttää, totesi pääministeri Jyrki Katainen. Siltä todella näyttää. Kataisen linja miellytti gallupissa kuutta prosenttia kunnanjohtajista.

Sote-uudistuksesta voi tulla todella paha hallinnollinen katastrofi. Kun ensin on lopetettu se mikä toimii, ja sen jälkeen yritetty korjata sellaista mitä ei voi korjata, ei tuloksena voi olla kuin täydellinen sekasotku.

VIERASYLIÖ

Kokonaisnäkemystä maidontuotantoon

Maidontuottajan toimintaa ohjaavat tekniset, taloudelliset ja hallinnolliset rajoitteet, etenkin maitokiintiö, sekä erilaiset kannustimet. Tuotteiden ja panosten hintataso määräytyy markkinoilla, joihin yksittäinen maidontuottaja ei voi vaikuttaa.

Tällainen toiminta- ja kilpailuympäristö ovatkin ohjanneet maidontuottajan tavoitteita suuntaan, jossa kilpailustrategiaksi muodostuu kustannusjohtajuuden tavoittelu. Käytännössä maidontuottaja tuottaa kiintiötä vastaavan maitomäärän mahdollisimman pienin kustannuksin.

Koska hintataso tulee maidontuottajalle annettuna, keskeinen keino alhaisten yksikkökustannusten tavoittelussa on panos–tuotossuhteen eli tuottavuuden kohottaminen.

Tuottavuuden parantaminen edellyttää teknisen kehityksen hyödyntämistä, johon yrityskoon kasvattaminen usein kytkeytyy. Lisäksi monilla maitotiloilla toiminnan tehokkuutta on mahdollista parantaa, eli voidaan tuottaa aiempaa vähemmällä määrällä panoksia. Näin kustannukset alenevat ja taloudellinen tulos paranee.

Yleensä yksittäisen maitotilan tehokkuutta mitataan siten, että tilan toiminnan tulosta, esimerkiksi panos-tuotossuhdetta, verrataan muiden maitotilojen muodostaman vertailujoukon perusteella määritettyyn saavutettavissa olevaan toiminnan tulokseen.

Kilpailukykyä maidontuotantoon –hankkeessa tehokkuuden vaihtelua ja vaihtelun syitä selvitettiin useita vuosia sisältävästä yli 200 eteläpohjalaisen maitotilan aineistosta, johon yhdistettiin tilakohtaisia rekisteritietoja ja maidontuottajien haastattelutietoja.

Maitotilojen tehokkuudessa on eroja. Tulosten mukaan myös tuet vaikuttavat tilojen toimintaan. Ne lisäävät pellon rajatuloa myös kotieläintukien osalta ja houkuttavat maidontuottajia hankkimaan peltoa enemmän kuin tehokkaan tuotannon näkökulmasta olisi perusteltua.

Samalla peltojen markkina- ja vuokrahinnat nousevat heikentäen taloudellista tulosta.

Talous keskiössä, prosessit tukevat

Yksittäistä tuotantoprosessia, kuten maidontuotantoa, tarkasteltaessa keskituotoksella on havaittu olevan yhteys tuotannon tehokkuuteen. Kun tutkitaan koko maitotilan toimintaa, tämä yhteys häviää.

Tilatasolla hyvään tai huonoon tehokkuuteen voidaan päätyä maidon keskituotoksesta riippumatta. Vain alimmilla tuotostasoilla tehokkuus paranee selvästi tuotostason nousun myötä.

Maidontuotannossa kasvinviljely ja kotieläintuotanto kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Maidontuottajan onkin aina pohdittava taloudellista tulosta koko yrityksen kannalta.

Hyvään lopputulokseen ei välttämättä päästä, vaikka kasvinviljelyn tai kotieläintuotannon osaprosesseissa oltaisiin tehokkaita, jos osa-alueet eivät toimi yhdessä parhaalla mahdollisella tavalla koko maitotilan hyväksi.

Maitotilan yksittäisen tuotantoprosessin kuten esimerkiksi säilörehun ensimmäisen korjuukerran tarkastelu ja teknisesti huippuunsa virittäminen voi olla hyödytöntä tai jopa taloudellisen tuloksen kannalta vahingollista, jos samanaikaisesti ei tarkastella maitotilaa kokonaisuutena.

Maidontuotannon kehittämiseen on aina kytkettävä taloudellinen näkökulma. Tavoitteeksi ei riitä mahdollisimman suuri sato tai korkea laatu. Keskeistä on tarkastella, millaisen panostuksen suuren sadon tai korkean laadun tuottaminen edellyttää ja millaisia kustannuksia siitä aiheutuu.

Maidontuottajan tavoitteena on kokonaistuoton ja -kustannuksen erotuksen maksimointi. Sitä ei koskaan saavuteta pelkästään mahdollisimman korkeaa sato- tai tuotostasoa tavoittelemalla. Maidontuottaja tavoittelee euroja, ei siloja tai litroja. Maidontuottajan on löydettävä panos-tuotossuhteet, jotka tuottavat taloudellisesti parhaan tuloksen.

D-arvo ja tehokkuus

Tutkimustiloilla säilörehun sulavuuden eli D-arvon yhteys tuotannon tehokkuuteen ei ole niin yksiselitteinen kuin perinteisesti on oletettu.

Tulosten mukaan maidontuottajat, joiden säilörehun D-arvo on korkea, tuottavat teknisesti tehokkaammin kuin alhaisen säilörehun D-arvon saavuttaneet maidontuottajat. Tämä pätee D-arvoon 700 g/kg asti.

Maidontuottaja tavoittelee euroja eikä litroja.

Maitotilojen kustannustehokkuutta tarkasteltaessa D-arvon merkitys vähenee olennaisesti. Siten säilörehun D-arvolla ei ole sellaista yhteyttä kustannustehokkuuteen, että sen avulla yksiselitteisesti voitaisiin ohjata tehokasta taloudellista toimintaa maitotilalla.

Tulosten taustalla on se, että korkeaan D-arvoon panostaminen aiheuttaa aina lisäkustannuksia, jotka jossain vaiheessa ovat suurempia kuin D-arvon noususta saatava lisätulo.

Kustannustehokkaasti toimiva maidontuottaja muuttaa säilörehun ja väkirehun suhdetta tarpeen mukaan. Pitkällä aikavälillä hän sopeuttaa säilörehun korjuuta, peltoalaa ja työnmenekkiä. Valitaan sellainen säilörehun tuotantotapa ja lehmien ruokinta, joilla saavutetaan paras kokonaistaloudellinen tulos.

Osaaminen tuottaa tulosta

Vasikkakuolleisuudella on erittäin merkitsevä yhteys yrityksen tehokkuuteen.

Korkea vasikkakuolleisuus tai sen kasvu ovat konkreettisia indikaattoreita maidontuotannon ongelmista. Sen taustalla on ongelmia tuotantoprosessien ja tuotantoolosuhteiden hallinnassa. Indikaattori onkin muualla maailmassa yleisesti käytetty tekijä, joka kuvaa tuotantosysteemin toimivuutta.

Tutkimustiloilla eläintiheys pinta-alaa kohti vaihteli huomattavasti. Sekä tuotannon tekninen että kustannustehokkuus paranevat lähes suoraviivaisesti eläintiheyden kasvaessa. Useilla maitotiloilla tuotantoa on mahdollista tehostaa hyödyntämällä peltoa nykyistä suunnitelmallisemmin.

Yritystä on johdettava kokonaisuutena. Voittoa maksimoivassa yrityksessä tavoitteena on käyttää niukat resurssit yrityskokonaisuuden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Yksittäisten prosessien optimointien kautta resurssit saatetaan kohdentaa kokonaisuuden kannalta virheellisesti. Pahimmassa tapauksessa osittaistarkastelujen pohjalta tehdyt päätökset voivat johtaa maidontuottajan kannalta hyvinkin heikkoon taloudelliseen tulokseen.

TIMO SIPILÄINEN
MATTI RYHÄNEN
Timo Sipiläinen toimii yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa ja Matti Ryhänen yliopettajana Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

Gm hiipii tuotantoon

Geenimuuntelu ruuantuotannossa kuuluu EU:n maatalouspolitiikan viime vuosien kiistellyimpiin aiheisiin. Kiistelyn aikana markkinat ovat ajaneet ohi poliittisista linjauksista, sillä gm-soijasta on jo tullut johtava valkuaisrehu maailman kotieläintuotannossa.

Nykyiset säädökset sallivat geenimuunnellut rehuraaka-aineet. Elintarvikkeeksi käytettävien kasvien ja erityisesti eläinten perimän muokkausta rajoitetaan edelleen tiukasti.

Maailman soijasta jo neljä viidesosaa on muuntogeenistä. Maississa osuus on noussut yli kolmanneksen. Euroopan vastahakoisuutta gm-tuotantoon kuvaa se, että vain viisi EU:n jäsenmaata käyttää tällä hetkeltä viljelyssä gm-lajikkeita.

Gm-rehu on kuitenkin vallannut lähes koko Euroopan, ja se nostaa osuuttaan tänä vuonna tuntuvasti myös suomalaisessa kotieläintuotannossa. Koska muuntelematonta soijaa on vaikea saada, myös suuret suomalaiset rehunvalmistajat ovat ilmoittaneet ottavansa gm-soijan rehuihinsa (MT 6.3.).

Geenimuunnellut rehukasvit valtaavat markkinat edullisuudellaan. Eurooppa on jäämässä perinteisellä tuotannollaan tämän kehityksen jalkoihin.

Tilanne on ristiriitainen. Eurooppalaiset suhtautuvat geenimuunteluun epäilevästi, mutta markkinat tuovat koko ajan lisää geenimuunneltuja ainesosia eurooppalaiseen ruokaketjuun.

Kyse on sekä eurooppalaisen tuottajan että eurooppalaisen kuluttajan asemasta. Tuottajalla on vaikeuksia vastata kilpailuun perinteisellä tuotannolla. Kuluttajan mahdollisuus valita gm-vapaita elintarvikkeita puolestaan kapenee koko ajan.

Ruuan tuotantoketjun gm-vapaus voi olla jatkossa hyvä ja kannattava kilpailuvaltti esimerkiksi luomu- ja lähiruualle. Hintakisassa tuonnin kanssa on perinteisellä tuotannolla entistä vaikeampi pärjätä.

PÄIVÄN KUVA

KARI KYTÖ

Muotitietoinen

Kevät lähestyy ja kosiomenojen aikaan on syytä olla mahdollisimman edustavan näköinen. Tämä närhi erottautuu edukseen lajikumppaneistaan pidennettyjen ripsien ansiosta. Kuva on otettu tänä talvena kotipihan ruokintapaikalta Virolahden Säkäjärven kylässä.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JOUKO RONKKO

Rampe pettyi Heidiin

Muistatte varmaankin Rampen. Hän tekee joskus pientä keikkaa, joskus taas elää enimmäkseen sossun varassa. Jotkut sanovat Rampen saaneen tuomion kuittikaupasta, mutta liekö tuossa perää.

Rampe selaa lehdet tarkkaan. Esimerkiksi iltapäivälehdet hän lukee ensimmäisen tuopin aikana.

Rampe tuli viime viikolla siihen tulokseen, että hän alkaa vihreäksi! Kerrankin on joku porukka, jossa ministeri sanoo ettei tartte erota, jos on vähän ostanut ilman kuittia ja pimeästi palkannut.

Jos sanotaan, että Ruotsissa olisi erottu ja Ranskassa ja Englannissa, niin sen parempi syy olla eroamatta. Ei pidä tuoda vieraita tapoja Suomeen! Maassa maan tavalla!

Rampe tietää kokemuksesta, että valkoiset haalarit pysyvät puhtaina vain komeron naulassa. Heti kun ne ottaa käyttöön, tulee tahroja.

Rampelta on ostettu kuittejakin ilman kuittia.

jouko.ronkko@maaseuduntulevaisuus.fi

Sama juttu se on omantunnon kanssa. Se pysyy puhtaana vain kun sitä ei käytä.

Siis jos ihminen on päässyt ministeriksi, niin hei, miksi pitäisi erota. Varsinkaan kun ei ole pakko.

Rampe tietää, että karenssia siitä tulee, jos itse ottaa loparit, ja oman alan töitä on vaikea saada. On se kohtuutonta vaatia ministeri-ihmistä eroamaan.

Vihreys iski Rampeen, kun Heidi Hautala kertoi, että ilman kuittia tuli maksettua ja täts it. Anteeks vaan kaikille!

Noin sen pitää mennä, Rampe sanoi. Kun ministeritasolta annetaan ohjeet, niin hänkin sanoo anteeks vaan seuraavan kerran kun käry käy.

Sitä paitsi: Kaikki ostaa ilman kuittia. Rampelta on ostettu kuittejakin ilman kuittia.

Se siivoojan palkkaaminen pimeesti oli kans ihan jees Rampen mielestä. Rampekin on maksanut tytöille ilman kuitteja. Se on sitä pienimuotoista ihmiskauppaa. Ihmisläheistä.

Se että Hautala erosi harmaan talouden vastustamisen ryhmästä, oli Rampesta ihan oikein. Sellaiset ryhmät joutaisi lopettaa muutenkin. Eikä siitä tainnut Heidille tulla edes lisää liksaa. Parempi kun ei olisi mennyt mukaan alun perinkään.

Vihreissä on muitakin kivoja ministereitä. Rampe tykkää tästä pyöreänaamaisesta, jolla on ulkomaalainen nimi. Se Brax.

Jaa, ei ole ministeri? No on ollut kuitenkin. Rampe muistaa vanhatkin ministerit.

Tämä Brax oli tosi hyvä oikeusministeri. Vankiloihin tuli kaikkea kivaa sen aikana, kännykät ja kaikki.

Jaa ei ole luvallista? Ei nyt taas aleta saivarrella. Joka tapauksessa kännyköitä sai tuotua paljon helpommin kuin ennen.

Ja se oli hyvä, että rikollisillekin tuli jotain oikeuksia, eikä aina suosittu vain poliiseja. Äänestäjiä rikollisetkin ovat!

Nyt Rampe on luopunut vihreydestä. Hän oli kuullut, että tämä Hautalan Heidi on ollut kovasti ahdistelemassa kuittikauppiaita ja muita talouselämän toimijoita.

Toisen puolueen ministeriäkin se oli hiillostanut eduskunnassa, kun tämän Luhtalan, vai oliko Luhtasen mies oli maksanut jotain ilman kuittia. Oli sanonut, ettei sellaista voi tehdä vahingossa, ainakaan ministeritason ihminen.

Rampe on nyt hyvin pettynyt. Voi olla, että hän ei enää äänestä, kun luottamus meni niin tarkkaan.

”Niin sitä voi pettyä ihmisiin, kun on luottavainen”, Rampe sanoo.

Hän lupaa antaa haastattelun, jos hinnasta sovitaan. Eikä kuitteja kirjoitella!

LEHTIKATSAUS

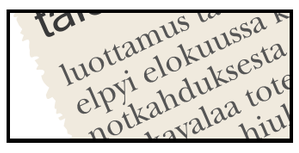

Lähiruoka kunnolla esille

Iisalmen Sanomat vaatii kaupoilta vastausta lähiruuan kasvavaan kysyntään.

”Vaikka kauppiaat varmasti tekevät parhaansa paikallisten tuotteiden esille saamiseen, eivät kaikki asiakkaat niitä siltikään löydä. Se ei ole kenenkään etu.

Voisiko kaupassa olla oma lähiruokatori, josta kaiken tarjolla olevan lähiruuan löytäisi samasta paikasta. Erilaiset ruoka-aineet tarvitsevat toki erilaisia lämpötiloja, mutta ehkä ajatukselle kannattaisi silti uhrata muutama hetki.

Meidän olisi silloin paljon helpompi poimia ostoskoriin entistä kattavammin lähellä tuotettuja ruokia eikä mikään jäisi huomaamatta, kun se ei enää ole eri paikassa kolmen hyllyn takana.”

Nisse-poro hoiti hommansa

Lapin Kansa kiittelee pääministeri Jyrki Kataisen ja eurooppaministeri Alexander Stubbin isännöimää ”Saariselän huipputapaamista”.

”...tilaisuus noteerattiin kohtuullisesti myös muualla Euroopassa. Suurin ansio tästä menee Nisse-porolle, joka poseerasi jälleen päättäjien kanssa.

Porossa on outoa taikaa. Eläin herättää Lapin ulkopuolisten mielenkiinnon takuuvarmasti. Nissekin päätyi uutiskuviin eri puolille maailmaa.”

”Tapaamisen poliittisesta merkityksestä voidaan olla montaa mieltä, mutta se lienee varmaa, että kokoukseen sijoitetut eurot – viime vuonna hinta oli 150 000 euroa – satavat matkailu-Lapin laariin.”